

§ 164 Lite mera lika. Översyn av kostnadsutjämningen för kommuner och landsting (SOU 2018:74)

Yttrande över betänkande

Alliansens förslag till yttrande

”Nacka kommun har fått tillfälle att yttra sig över utredningen Lite mera lika. Översyn av kostnadsutjämningen för kommuner och landsting (SOU 2018:74) och vill bestämt avstyrka förslaget med följande motiveringar.

I tidigare yttranden till regeringen, Utjämningskommittén.08:s betänkande samt Förslag till ändringar i inkomstutjämningen för kommuner och landsting (Fi 2012/4726) och ändrad inkomstutjämning för kommuner och landsting (Fi 2015/379), har Nacka kommun betonat behovet av ett utjämningsystem som i högre grad gör det lönsamt att investera i tillväxt. Starka kommuner och regioner är en förutsättning för nationell tillväxt. Storstäderna måste ges möjlighet att fokusera på sin roll som tillväxtmotorer både för den kringliggande regionen och för Sverige som helhet. I det sammanhanget behöver utjämningsystem utformas så att det är lönsamt att investera i tillväxt av stor betydelse för hela landet. När det byggs nytt i Nacka kommun skapas arbetstillfällen även i andra delar av landet. Företag i flera landsbygdskommuner levererar byggmaterial och kompetens till de nya bostäderna i Nacka. Bästa sättet att skapa nya, riktiga jobb i hela landet är därför att bejaka tillväxten i kommunerna, däribland Nacka, och inte att försvåra tillväxten.

Det nu liggande förslaget är ett steg i helt motsatt riktning. Genomförs förslaget blir det ett hårt slag mot samtliga tillväxtkommuner och en bromskloss i en fas av mycket stark expansion som Nacka kommun både planerar inför och står mitt i och som staten dessutom uppmuntrat i och med tunnelbaneavtalet från 2014.

Förslaget innebär en relativt stor förändring. Utjämningsens omfattning ökar med en miljard kronor både för kommunerna och landstingen, vilket gör att det kommunala självstyret minskas betydligt.

Det nuvarande systemet innebär att kostnadsutjämningen omfördelar från kommuner med i genomsnitt stark socioekonomi, tät bebyggelse och stor befolkning till kommuner med svag socioekonomi, gles bebyggelse och liten befolkning. Förslagen i denna utredning förstärker nuvarande profil kraftigt. Nacka skulle hellre se ett system där staten tar ett fullt ansvar för att kompensera de särskilda kostnader som finns i glesbygden i stället för att övriga kommuner ska stå för detta. Det skapar en onödig och olycklig konflikt där kommuner ställs mot varandra.

Nacka kommun har en demografi med stor andel barn, vilket gör att kommunen får pengar i kostnadsutjämningen. Förslaget skulle innebära ett minskat bidrag med 262 kronor per invånare eller motsvarande cirka 27 miljoner kronor per år. Detta förslag kommer dessutom direkt i

anslutning till att senaste förändringen i inkomstutjämningsmodellen fasats in och kommunen har gjort neddragningar om 841 kr per invånare eller motsvarande 87 miljoner kronor för att klara en budget i balans.

Nacka kommun har i tidigare yttranden till regeringen avseende förändringar i utjämningsystemet framfört synpunkten att systemet i högre grad ska ge incitament till tillväxt. Det nu liggande förslaget går i helt motsatt riktning och genomförs det blir det istället en bromskloss i den fas av stark expansion som Nacka kommun står inför. I förslaget fördubblas kompensationen för befolkningsminskning men ingen utökad kompensation finns för kommuner med stark expansion.

Likaså saknas i modellen incitament för att arbeta för lägre arbetslöshet genom exempelvis kommunal vuxenutbildning. Där utgår den nya föreslagna modellen för kommunal vuxenutbildning från ett förväntat utbildningsbehov och saknar variabel relaterad till vilka insatser som görs för att höja utbildningsnivån och minska arbetslösheten. Likaså ger förslaget till ändrad delmodell för Individ och familjeomsorg inga incitament för en kommun att vidta aktiva åtgärder för att minska behovet av ekonomiskt bistånd. Nackas grundläggande värdering är förtroende och respekt för människors kunskap och egen förmåga och deras vilja att ta ansvar. Förslaget till ändrad modell för kostnadsutjämningsen ger inte kommuner något incitament att driva förändring för bättre förutsättningar för invånarna. Snarare gynnas kommuner att bibehålla befintliga höga behov hos invånarna för att få ta del av pengar från andra kommuner med lägre demografiska behov.

I överenskommelsen kring utbyggnad av tunnelbana har Nacka kommun åtagit sig att bygga 13 500 bostäder på Västra Sicklaön. En stor mängd nya arbetsplatser kommer att skapas. Utbyggnaden av tunnelbanan ska delfinansieras av kommunen. För att klara åtagandet måste kommunen dessutom finansiera en överdäckning av delar av Värmdöleden (väg 222) och delfinansiera en ny bussterminal vid Forum. Nacka vill dessutom lyfta fram de stora kostnader som finns för nya skolor, nya äldreboenden och andra allmänna anläggningar som behöver byggas i takt med att nya bostäder byggs och att fler invånare flyttar in. Lokalkostnaderna är betydligt högre för dessa anläggningar än för de befintliga, det bör man ta hänsyn till.

Nacka kommun bidrar till att stärka tillväxten i landet men istället för att premiera detta förslås förändringar i utjämningsystemet som är hämmande för tillväxten. Mot bakgrund av ovan avstyrker Nacka kommun de föreslagna förändringarna i utskickad promemoria och förordar att förslagen inte genomförs.”